

Sotsiaalsühholoogias kasutatavad meetodid

Kasutatud kirjandus:

Gleitman, H., Gross, J., & Reisberg, D. Psühholoogia. Tallinn:
Hermes, 2014

Bachmann, T., & Maruste, R. (2003). Psühholoogia alused. Tallinn:
Ilo

Mida ja kuidas uurida?

Näiteid

Professionaalse identiteedi kujunemine

nt õpetaja identiteedi konstrueerimine esimesel kutseaastal

Alkoholi tarbimise ja paarisuhtega rahulolu vahelised seosed karantiinitingimustes üliõpilaste näitel

Erinevused kontoris ja kodukontoris töötavate emade töö-pereelu konflikti tajumises.

Loominguline tegevus stressitaseme reguleerimisel

Distsantsõppe kogemus: (kvalitatiivne uurimus)

Uurimuse läbiviimine

- Probleemi märkamine ja määratlemine
- Hüpoteesi püstitamine
- Meetodi valik (ka mitmete meetodite kombineerimine)
- Andmete kogumine – valimi küsitamine, jälgimine, muutujatega manipuleerimine
- Andmete analüüs ja hüpoteesi kontrollimine
- Kordusuurimus (seoste ilmnemine võib olla juhuslik; süstemaatiline seoste ilmnemine viitab seostele muutujate vahel)

Teooria

- süstematiseeritud väidete kogum, seesmiselt sidus, seostatav varasemate teooriatega, suhteliselt spetsiifiline, pakub uusi vaatenurki, kontrollitav

- Populatsioon – üldkogum (kõik, kellest huvitatakse, nt TLÜ üliõpilased)
- Valim – valitud kogum populatsioonist, mida peab esindama (representatiivsuse e esinduslikkuse küsimus); populatsioonist eraldatud osa
 - Juhuvalik – võtte tagamaks võrdse tõenäosuse igale populatsiooni liikmele sattuda valimisse (nt loosimise teel)
 - Juhtumiuuring – ühe indiviidi uurimine
- Hüpotees – prognoos, oletus; kontrollitav ennustus, tugineb teooriale
- Muutuja – karakteristik, seisund, millel on väärtus.
 - Sõltumatu muutuja – oletatav põhjus, eksperimentaatori kontrolli all.
 - Sõltuv muutuja – sõltub sõltumatu muutuja tasemest
 - Varjatud muutuja

- sõltumatu muutuja (oletatav põhjus, katses eksperimentaatori kontrolli all)
- sõltuv muutuja (muutuja, mida katses mõõdetakse; muutus seotud sõltumatu muutuja taseme muutumisest)
- varjatud muutujad – võimalus, et kaks muutujat korreleeruvad, sest neid mõjutab kolmas muutuja

▪

- Reliaablus – a) katsetulemuste korratavus; mõõtmiste usaldusväärsus (mõõtmistulemuste kooskõlalisus, stabiilsus, püsivus kordamisel); kordustest, paralleeltest
b) Testi sisereliaablus Cronbachi α (alfa) kordaja
- Testi valiidsus – näitab, mil määral mõõdab meetod või protseduur seda, mida peaks mõõtma; kehtivus

Korrelatsioon (r) – kahe muutuja kalduvus muutuda koos; seos muutujate vahel

“Analüüsimisel ilmnes negatiivne korrelatsioon suhetega rahulolu ja alkoholi tarvitamise vahel. Mida kõrgem oli alkoholi tarvitamise koondskoor, seda madalam on suhetega rahulolu ($r = - 0,22$). Lisaks selgus negatiivne seos meeste suhetega rahulolu ja alkoholi tarvitamise vahel ($r = - 0,45$).”

Operatsioonaalne definitsioon

- Konstrukt (nt tervis, enesehinnang, enesetõhusus, toimetulek)
- Parameetrid
- Instrument

Erinevad uurimisviisid

Kvantitatiivne

- andmete väljendamine arvandmetes
- tunnuste vahelised seosed, võrdlemine
- mõõteskaalad
- Kas ilmneb erinevusi X ja Y vahel x omaduse osas?
- Kas enesehinnang on seotud alkoholi tarbimise sagedusega?

Kvalitatiivne

- kuidas, miks, uurimisobjekti kirjeldamine
- Milline oli üliõpilaste distantstõppe kogemus?
- Milline tähendus on kunstiteosel selle looja jaoks?
- Mõista x gruppi kuuluvate isikute y kogemust

Küsitlus

- Kirjalik, suuline
 - Sõnad
 - Lausete pikkus
 - Küsimuste järjekord (tundlikud teemad)
 - Küsimuste hulk
 - Valikvastused
 - Avatud küsimused
 - Intervjueeriija (välimus, hääl, vanus, sugu, rahvus jne)
 - Küsitletava mõju (vanus, motivatsioon jne)
 - Küsitlemise tingimused

- Küsitlusuuring ja kvantifitseeritavad andmed, statistiline analüüs
- Avatud küsimused ja kodeerimine

Vaatlus

- Enesevaatlus (introspektsioon), ekstrospektsioon
- Käitumise kategooriad
- Vaatleja mõju (subjektiivsus, tähelepanu kõikumine jne)
- Materjali salvestamine, mitu vaatlejat
- Arhiiviandmetega tutvumine

Eksperiment e. katse

Laboratoorne eksperiment
manipulatsioonid kontrollitud tingimustes

Loomulik eksperiment (tavapärasel keskkonnas)

Kontrollrühm (sõltumatut muutujat ei manipuleerita)

- naiivsed katseisikud
- Põhjusliku seose selgitamine

Teadustöö eetika

Eetika põhimõtete rakendamine

Näiteks

- osalejatelt informeeritud nõusolek (sh andmete kasutamine, säilitamine)
- konfidentsiaalsuse nõue
- anonüümsuse nõue; andmete kasutamine anonümiseeritud/pseudonümiseeritud kujul
- osalejaid ei tohi kahjustada psühholoogiliselt ega füüsiliselt